

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Соединниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 133 (123)

1983 чыдаң июнь 9, четверг

1925 чылда
ундешлеттинген

Өртүз 3 код

40 Совет Тываның чылынга уткуштур

Хову ажылдарының дончулалы

ШАПКЫНЧЫДАРЫ ЧУГУЛА

Республиканың совхозтарында чаксы хову ажылдарын тыска хуусаада, эки шынарлар доозар дээр хову ажыл-иш хову шолдерде хайныкчылык чоруп турар. Тараа култураларының чаштырлыгы доостурунга чеккен. Картофель болгаш жога култураларының олуттуулугу чоруп турар. Республикада ийниш-биле 140 муң ажыг гектар тараа културалары тараан, план 90 хуу чедип турар.

Амгы үеде картофель, жогаалары болгаш кукуруза, чыгыс чыдаң сөгкениң тартылганы чедикчилик чоруура чугула.

Бок үнүштер-биле демиселди чорударда хөрүнү шын болбаадырларын кичээниң салыр херек. Республиканың ажыл-агыйларында план ёзулар 2680 гектар картофель тартып, ам бо хүнерде 1600 гектары тараан, 60 хууу боуп турар. Барыш-Хемчик районун олуттуулугу озаалап турар болгаш планының чүгө 40 хууу күсүдүп турары чедес.

Чөөн-Хемчик районун

олуттуулугу база саадап, планын 50 хуу күсүткен. Ында туспайлаттыган ажыл-агый «Ленинни орук» планын 54 хуу күсүдүп, 180 гектардан чүгө 45-ти, «Бурунгаар» совхоз 50 гектардан 12-ни тараан.

Тес-Хем, Тоюу районнары картофель олуттуулугу ам-даа эгелезден. Бой-Тайга район 25 гектар планының чүгө 3 гектары олуткан. Тываның көдээ ажыл-агый дуржулга станицызы 35 гектары олутуп, озаалашкын-биле чорудуп турары чедес.

Республика кукуруза тарылганын планын 48,1 хуу күсүткен. Кызыл районун ажыл-агыйлары кукуруза тарылганын оожум тем-биле чорудуп турар. Ылангыч, Тикел-гект совхоз планын чүгө 300 гектары тартып алган.

«Х Улуг Хурал» совхоз ол ажылче ам-даа кирбөө. Тес-Хем районундагы-агыйлары болгаш Дуржулга станицызы, «Найрал», «УТКА 25 чылы», «Кызыл тараачы», «Енисей», СЭКП-нин XXII съездин, Кара-Маркс аттыг, «Хөндергей», «Торгалыг» совхозтар кукуруза тарылганын ам-даа эгелезден. Бо совхозтарын агрономнары ол ажылдарын планкычтар тараан-биле дүңгө хөмчөөлери алыр чугула.

Ногаа култураларының

да тарып олуттур машиналары белеткен албаанында хол-биле олуттур турары чедес. Оларга СЭКП-нин XXII съездин, СЭКП-нің 50 чылы аттыг, «Бурунгаар», «Кара-Хазак», «Улуг-Хаз» совхозтар дамааржыр. Хол-биле олуткан жогаалары ажап, өстүреринге хол-биле хой куш-ажыл чарыдаттынар алаар.

Ычанган ол ажылче доорайлаар, районнар төптеринден болгаш совхозтар төвүндей хой кижин хаара тутар алаары чугаажок.

Чыгыс чыдаң сөгкени тарырының планын 37 хуу боттандырган. Тес-Хем районун ажыл-агыйлары чыгыс чыдаң сөгкени 3938 гектары тартып турган, ам бо хүнерде чүгө 180 гектары тартып алган. Кызыл району 7116 гектары тартып планын 1500 гектары тараан. Танды планын 21,6 хуу, Чөөн-Хемчик 7,9 хуу, Барыш-Хемчик 11,3 хуу күсүткен. «Лен-Терезин», «Сүт-Хал», СЭКП-нин XXII съездин, Кара-Маркс, Тока аттыг, «Болышев», «Искра», «Октябрь 30 чылы», «Шивилг», «Тес-Ус», «Кызылгара», «Көк-Тей», «Тинделге» болгаш Кызылдың куш фабрикасы ол ажылче ам-даа эгелеп кирбөө.

Ычанган чаксы хову ажылдарын дүңгө доозар тараан-биле районнарың агрономнары каттыкчылыктары, совхозтарын директорлары болгаш агрономнары албаның ажылдакчылары дээштик хөмчөөлери ап, ол ажылда шалкычтары чугула.

М. ХАЗБУЛАТОВ.

Любовь Семёновна Ильина — Кызылдың алгы заводунда хүндүткелди кижилериниң бирээзи. Оон бригаданың бажыңга кедер талочкалар даарап турар. Ол дагдыкчы хүлээлгезин ак сеткилдиг күсүдүп, анык ажыл-чыннарга арга-сүмезин берип келген. Любовь Се-

мёновна — коммунист күш-ажылдың шалкычы.

ЧУРУКТА: Л. С. Ильина бодунун өөреникчи Роза Мандыр-биле продукцияны шынарын көрүп турлар.

Ю. КОСАРЬКОВТУН фотозу.

Ю. В. АНДРОНОВТУН

М. КОЙВИСТО-БИЛЕ БЕСЕДАЗЫ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-нин Дээди Соединниң Президиумунун кежигүнү Ю. В. Андроновтун Финляндия Республиканың Президенти М. Койвиристо-биле беседазы июнь 7-де Кремльде болган. Ийн талаларга сонуургалдыг айтырлар талашы-биле санал-оңаалдарың сол-

дентизи М. Койвиристо-биле беседазы июнь 7-де Кремльде болган. Ийн талаларга сонуургалдыг айтырлар талашы-биле санал-оңаалдарың сол-

чуушкуну найраалдык бөлүм бот-боттарың бичириңиз байдалыңа өрткен.

(СЭТА).

МОСКВАДА ЧОРУП ТУРАРЫ

Финляндияның Президентизи М. Койвиристо июнь 7-де В. И. Ленинниң Мавзолейинге барып чораш болгаш ала-чечктер салган. Кремльде талашың барында Билдирмес солдаткыч чорупке чектериниң база салган.

Л. И. Брежнев аттыг Сылдыс хоорайыңга М. Койвиристо барып чораш. Делегейде эн баштайгы космонавтының тураскалыңа ол чектер салган.

Космонавтылар белеткериң Ю. А. Гагарин аттыг төвүңе М. Койвиристо «Союз»

деп транспорт кораблин, орбитаны «Салют» станицызы, гидрометеорология болгаш космонавтының музейин сонуургал көргөн.

Финляндияның Президентизи М. Койвиристо июнь 7-н күн кезээнде ССР Экилинин Улут театрыңга Дж. Вердиниң «Аида» деп операны көргөн. Ол операны Ленинградтын С. М. Киров аттыг опера болгаш балет театрының артисттери күсүткен.

СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы

Н. А. Тихонов, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнү, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги орадакчызы, ССРЭ-нің дашкы иштер министрзи А. А. Громыко, СЭКП ТК-ның Политбюро кежигүнүңе канаялат, ССРЭ-нің Дээди Соединниң Президиумунун Даргазының бирги орадакчызы В. В. Кузнецов, албанын өскө-даа кижилери Финляндияның Президентизи-биле кады ССР Экилинин Улут театрыңга барып чораш.

(СЭТА).

Кыргылда

БАШТАЙГЫ ХҮННЕРДЕ

Эрзин районунуң ажыл-агыйлары он бирги беш чыдаңгы үшкү, өзек чыдаңда 89 муң 360 холдан болгаш 32 муң 890 хурагандан ийниш-биле 187 тонна эки шынарым дүктү күрүңге дужаар планын.

Бо хүнерде районунуң чамалык совхозтарында кыргылда белеткен дооступ, баштайгы доорайларын кыргылдып чоруткан. Ол талашы-биле «Чая орук» совхоз өскөлери мурнап турар. Тарааларыңда № 1, 4 бригадаларыңда 28 муң ажыг хойну кыргылыр көрдүңген. Ында 1000 той кыргылганын. Дүктүң шынары эки, «Нарын» совхозта база-ла той кыргылганын белеткен доозулган. Ында 350 хойну кыргылганын баштайгы хүнде чоруткан.

Совет Тываның 40 чыл оюнга уткуштур Эрзиниң ажыл-ишчилери чымчак алдыны күрүңге палдан ажыр бээр деп хүлээнгенер.

Д. ТУЛУШ.

ДООЗУЛГАН

Монгун-Тайга районда ССРЭ-нің 60 чылды аттыг совхозтун Тоолалында сарым болгаш өшкүнү хуушмак бригаданы бар. Ында 12 хачымг электоагрегат-биле өшкү кыргылганын эгелезден, кмска хуу-саада 4507 өшкүнү кыргыл дооскаш, оон 3 тонна 607 килограмм дүктү кыргыл алган.

Өшкү кыргылганын мурнакчылар Д. Шолбан, С. Айлан-оол, Х. Багай-оол олар кызымаккай чоруп күрүңүп, хуу норманы 120—150 хуууа култураларыңга ажылдаанар. Кыргылганың дүктү класстарыңа доостик классификация дүргө-оол Донгак, дүктү тырыштыңа Кызыл-оол Донгак олар эки ажылдаанар.

Өшкү кыргылганын кыска хуу-саада, бедик дөңгө, шынарың доорайлар бригадир Саая Кара-оолдун кызымак ажылдарың демделгери чугула.

Д. ДАСКАК.

ШЫНАРЖЕ КИЧЭЭНГЕЙНИ УГЛААН

Улуг-Хем районда «Ак-Тур» совхозтун тарааылары он бирги беш чыдаңгы үшкү, өзек чыдаңда чаксы хову ажылдарына белеткен ажылдарын чогуур үезинде чедикчилик чоруткан. Бүгү тракторларга, көдээ ажыл-агый машиналарыга сөстелерин хынамчалыг кылган. Аймырлыгың, Улуг-Ховунуң, Ооруткуну хову тураларың көрүштүп кылдыр дериң белеткен болгаш аңаа механизаторларын ажылдап чурттарыңга таарымчалыг бүтүлгө чүдүлери баш бурунгаар дериң белеткен. Ол чөдөргө дозуп, плакаттарын көсүк чөдөргө күш-ажылчы кижилерин хей-аадын көдүрүп көр кылдыр чараштыр бижээш асмылаан. Механизаторларын кылган ажылдарын түнпелин хүнүнүң көрүштүп самбыра-ыңга бижип турар.

Чоокта чаа совхозтун кол агроному Начин-оол Монгушка ужурашкан, чаксы хову ажылдарының кайы кире чоруп турарын сонуургаарыңга тараа култураларының чаштырлыгын доозулганын, ам мал чени култураларың тартып, ол ажыл база-ла адак-талып турарын чугаалады.

Совхоз бо чыдаң план ёзуу-гаар 990 гектар шалге аңаа-бүрү тараа култураларың чажып тартып планын бүрүн күсүткен. Талайгааларга, кызыл-тасты 420 гектарда, чыңге-тасты 304 гектарда, суланы 262 гектарда агрономиктиң чочуунарын бүрүн сак-кып тургаш, чаа хөвириниң «СЭС-2» деп маркаларын саялаары-биле эки шынары кылдыр чаштыр тараан. 10 гектар картофельди «Ак-Ту» төвүнде доозулган. Мал чөмчө хөдөөгө 700 гектар чуккуланың 247 гектар чыгыс кылды болгаш 114 гектар хей чыдаң сөгкенини чаштырган. Ол ажыл ам-даа үргүчүлүп турар.

С. СОТНАМ.

ЧӨӨН-ХЕМЧИКТЕН МЕДЭЭЛЕР

Он бирги беш чыдаңгы үшкү, өзек чыдаңда Чөөн-Хемчик районунуң тарааылары тараа болгаш мал чени култураларың чажылганын июль эгелезден улам шалкычтыкан. Ам бо хүнерде 8000 гектар черик тарааның чаштырган.

«Тыва», «Искра» совхозтар тараа култураларың чажылганын 80—90 хуу чедирген. «Хөндергей» совхозтун Ак-Базалыкта трактор-хову бригаданы (бригадир Кайгал-оол Монгуш) тараа култураларың чажылганын дооскан. Олар 830 гектар кызыл-тасты чажып дооскаш, мал чени култураларың чажылганын кирген.

Ында үш ДТ-75 тракторунуң агрегаттары ажылдап турар. Трактористер Евгений Куулар,

Давая Сат, Кайгал-оол Монгуш эрестиг ажылдап, ээлгедө 12 гектар тараа чажыр үлүүн 15 гектар чедирген. Сельшиктер Кара-Сал, Маалы, Неля Донгак, Көк-кыс Сат макталдыг ажылдап турар. Ам олар 800 ажыг гектар мал чени култураларың чаштыртып кирипкен. Ында-да болза кукуруза үрезини совхозта белен эвес. Ону удур

сураглаар ужурга таваржып турар.

«Чыраа-Бажы» совхозтун Чыргакы салбырында тараа култураларың чажылганын түлүктүн. Иргит Калгакпанын ДТ-75 тракторунуң агрегатын хүн үлүүн 130 хуу чедирип турар. Салбыр 650 гектар тараа култураларың чаштыртып дооскан.

МУРНАЙ БЕРГЕН

Сүт-Хал районунуң тарааылары 10000 гектар тарааны чажып, планын 60 хуу чедирген. Кара-Маркс аттыг совхоз бо ажылга мурнай

берген. Олар 960 гектар кызыл-тасты чажып, планын 80 хуу чедирген.

К. МОНГУШ.

ЕВРОПАГА—ТАЙБЫҢ, ДЕЛЕГЕЙГЕ—ТАЙБЫҢ ДЭЭШ!

Совет-Финляндия чугаала-жыжыкчылар, СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-нің Дээди Соединниң Президиумунун кежигүнү Ю. В. Андроновтун Финляндия Республиканың Президентизи М. Койвиристо Кремльде болгаш ала-чечктер салган.

Бистин чурттарыңны аразында чарылаалар — ол дээрге бот-боттарың болуп күнүзүңгө хуушмак совет-финляндия харылааларын төөгүңгө база бир чырыктыктың арын болуп турар деп, Финляндияның «Кансан ууттис» солуну бижээн. Бистин чурттарыңны аразында чарылаалар — ол дээрге бот-боттарың болуп күнүзүңгө хуушмак совет-финляндия харылааларын төөгүңгө база бир чырыктыктың арын болуп турар деп, Финляндияның «Кансан ууттис» солуну бижээн.

Совет Экилини тайбышын политиканын үргүлүлүшүң, Европаның соңгу кезээне яролук чексөөк чок зонаны тургузырыңа янз буюнне болуп бөдөнни башкыкчы-зыр деп, Финляндияның «Суомени соннаидемократти» солуну боттап айткан.

Делегей амыралыңын илээлгил кижикчи Финляндияның ролюн, тайбышны болгаш Европаның чустоп-тук айыл чок чорупуң талашы-биле, оларын аразында кады ажылдакчылар калбар-тырычы уттанган оон ишчилериниң совет удуруткучу белин-биле үнелген деп, «Суоменна» солун бижээн. «Паз-

лажылга дугайында керээниң күштүг хуушмак уттанган совет-финляндия харылааларын төөгүңгө база бир чырыктыктың арын болуп турар деп, Финляндияның «Кансан ууттис» солуну бижээн. Бистин чурттарыңны аразында чарылаалар — ол дээрге бот-боттарың болуп күнүзүңгө хуушмак совет-финляндия харылааларын төөгүңгө база бир чырыктыктың арын болуп турар деп, Финляндияның «Кансан ууттис» солуну бижээн.

Совет Экилини тайбышын политиканын үргүлүлүшүң, Европаның соңгу кезээне яролук чексөөк чок зонаны тургузырыңа янз буюнне болуп бөдөнни башкыкчы-зыр деп, Финляндияның «Суомени соннаидемократти» солуну боттап айткан.

Делегей амыралыңын илээлгил кижикчи Финляндияның ролюн, тайбышны болгаш Европаның чустоп-тук айыл чок чорупуң талашы-биле, оларын аразында кады ажылдакчылар калбар-тырычы уттанган оон ишчилериниң совет удуруткучу белин-биле үнелген деп, «Суоменна» солун бижээн. «Паз-

сикки» — Кекконенниң шугу-мун» Финляндия моон соңгаар-да бижың-биле эсер деп, «Ууси суомени» солун демделгези.

Балтий далайың делегемнерин яролук чексөөк чок зона болууларын хүлээп көр дугайың айтыртып чугаалажып көрүңгө Совет Экилини белең болуп турар деп, Швейцарияның премьер-министрзи У. Паальме чугаалаан. Ол совет чаа инициатива болза Европаның соңгу кезээне яролук чексөөк чок зона болууларынче база бир баям-дур. Совет удуруткучу Ю. В. Андроновтун ол чаа саналын кичээлгил өөренип көр бис деп, У. Паальме демделгези.

Европага яролук дайының кыжымчылыктын ууткаар дээр Совет Экилининиң экине илээлгил демократия турарын СЭКП ТК-ның Чингине секретары Ю. В. Андронов база катал оңаалап демделгези деп, Герман Демократтыг Республиканың «Нойес дойла» солуну бижээн. Делегейиң ол янзынде ийн талаларын яролук бот-чөсөктерин улуз хөмчээлгил кызыр дугайыңга дугуржуң алырын ССРЭ саналдап турар.

Яролук бот-чөсөктерин улуз хөмчээлгил кызыр дугайыңга ак сеткилдиг дээр болгаш деңгээлгези, дугуржуң алырынче Ю. В. Андронов кыгыр-ган деп, Чехословакияның «Руде право» солуну айткан. Харым бери, доктадыр күчү өскө, НАТО чурттарың яролук чус-чус ракеталарыңа шыгаалып алган. Совет Экилининиң чексөөк чок болуп кым-даа негеске ужурут. Дел өргөлгил болгаш бир дөмө айыл чок болуурун принциптин барымдаалар болза, Совет Экили-биле калган-да дугуржуң ап болурун Ю. В. Андронов тодаргай айткан.

Яролук чексөөк хостуг «Анопа дээр Совет Экилиниң ишчилерин түвжүп турар деп, Польшаның «Трибуна лау» солуну бижээн. Америк ракеталарын Барыш Европада эккен негедер дээр АКШ-тың болгаш НАТО-нуң кал-лары амы үзе Европаның айыл чок чорутуңга экине улуз кыжымчылык болуп турар деп, ол солун демделгези. Америк ракеталарын Барыш Европада эккен негедер дээр болза, Совет Экилиниң дээштик

хары хөмчөөлериң чогуур үезинде боттандырап дээржик чыгынышкын чок деп, солун айткан. Шак мыдыг хөмчөөлериң алырын совет улустун айыл чок чорутуңга дугайыңга, оон өнүктүренин айыл чок чорутуңга дугайыңга сак-кып салышкын хүлээлгил, турар.

Делегей байдалыңын чидик-ленишкениң уламчыл турарыңа ханы салгың дүвүрүшкениң Совет Экилини илээлгил болгаш маргалдажып айтырларың тайбыс арга-биле ишчилериниң болуучу чүткүлүңгө база катал багытка деп, Кубаның радиоу болгаш телевидисизин демделгези. АКШ болгаш оон НАТО талашы-биле экилдер Барыш Европада яролук америк ракеталарың эккен негедер дээр болза, Совет Экилини камгалап характарын хары хөмчөөлериң алырын совет удуруткучу сактыларган.

Европаның соңгу кезээне яролук чексөөк чок зонаны тургузар дугайыңга саналың Ю. В. Андронов база катал дөңгө-дөңгө деп, АКШ-тың «Нью-Йорк» солуну бижээн. Балтий далайың делегемнери

яролук чексөөк хостуг болуучу хүлээп көр дугайыңга айтыртып чугаалажып көрүңгө белиңи ССРЭ алергейлген.

Англиниң «Дейли телеграф» солунунуң айтканы болза: «Яролук америк чаа ракеталарын Барыш Европада негедер дээр болза, Совет Экилини дээштик хары хөмчөөлериң чогуур үезинде боттандырап совет удуруткучу барыш талашы күрүңгө дөртү-биле сактыларган-дыр».

«Балтий далайың делегемнери яролук чексөөк хостуг болуучу дугайыңга айтыртып чугаалажып көрүңгө белиңи ССРЭ алергейлген. Совет удуруткучу чугаалажып бижыкчалар дөңгө чугула чаа салышкын кылдыр Венесуэланың сурагыл политиктиң айкалыңды, демократтыг хөдөлүшкениң нарттын парламент болуучу удуруткучу Карлос Каначе Мата санал турар. Рейганиң милитаристик политикада удуруткучу Совет Экилини термөдролук дайының кыжымчылыктын уттанган, тайбышын бижыкчалар дээр бүтүлгө чүдүлери кылдып турар-дыр деп, ол демделгези.

(СЭТА).

Тулук
молу-молу
молу-молу
молу-молу

Национально-
краседецкий
отдел

Советтер амыдыралы

тиг стра-
ону бот-
илге пла-
ы жини
механизми
ытыргла-
урар. Ам-
ин ере-

ҮЕ-БИЛЕ ДЕҢГЕ БАСПЫШААН

тырылглары, партияның экономиктиг стратегиялыкннң үндөзиннери болгаш ону боттандырырыннң оруктары өөредилге планында көрдүнгөн. Планизациялыкннң экинчидерининг болгаш акыл-агый механизминн сайыраңгайдыларыннң айтырылгларыныче улук кичээлгейини угалп турар. Амгы үөник техниктиг хөрсөлдөрин өөредилге үезинде калбаа-биле ачылган турар. Өөренирининг чаа хөвилерин дилөп тавыры, оюнга үндөзилеп тургускан бадалгалар, акыл-агыйга тургустунган таваарылгаларын сайгарыы бн өөредилге черинде уламчылавышкан. Академиялыкннң дыңканчылары өөредилге үезининг дугузунда стажировказын Куполанга миниге

еске-дә
шинчи-
ажылын
дарында
100 до-
нын эрге-
удартуп
зунуң 2
илин бе-
лиглерни
дадында
дырапын-
ерлар.
ын чагы-
Шуут ма-
ни мөөң-
арны до-

Энд бээр
ихологтар
унун ви-
онда ону
фотозу.
иназы.

обас, сунтат
үлбөс, кыл-
өрүп хүлээп
ның куш-
ербөс, аш-
ае, харын-
ин аргалыг-
дыр дээр
озтун удур-
аларның хо-
иле өөренип
өлдөрип чоп
биле кичээн-

берди. Куш
дикир бол-
еорент
тырткаш

Селемелээр
иц АРИШ-ка
тыг селеме-
лээр турда,
ки-дир. Өа-
мда, байн-
ринде кор-
евде, ким-
онцаи-со-
онцаи-со-

мелен, да
тынын сала
мни ызыр-

Марксистичи-ленинчи теорияның болгаш коммунистиг тургузуушкунуң чугула ай-
В. КАВАШКИНИҢ фотозу.
СЭТА-ның фотухрониказы

Сутгарылга дээрге чер ажы-сутгарылганы организастыг чо-

тар черини хараганын ары-
лаан турда-ла шуут ажыл-
ваан.

Суттга ажилчыче кол агр-
ном Б. Ч. Куулер, хову-тур-
тор бригадасынын бригадир
У. С. Моигуш, учётчик киж-
лер кичээлгн салбас, сутта-
штыгн шуут көзүлбөс, кы-
зылган ажилды көрүп хуу-
албас, суттачылмалын күш-
ажылын үнелеп көрбөс, азы-
чем-биле хандырбас, ханы-
даа ажил төлөвини аргалы-
ла болза нукулалдыр дээ-
көөппер база бар.

Ычгайгаш совокзостун уду-
тукчулары суттачылмалын
мудалын чептүү-биле өөрени-
көрүп, суттаггыт шөлдерин чо-
ажылгаар талазы-биле кичээ-
гейин күштөлдүрүр үе келбээ-
бе?

О. КАРА-САГ

берди. Куш
дизжир бол-
еоренг
тырткаш
дйини, эш.
и чугаа-
назымда
ртуп, амйр,
еоренгип
агаа чор-
мен.
азоннч Он.
келдинис.
р боордан
ады база
ийин бо -
аасынч чу-
берди.
ор, каймын
шолалар
уурган ай-
Сеземетгор
иң АРШ-ка
иң сеземе-
тап турла
аа-дир. Оо-
да, байыр,
ринде көр-
генде, кым-
опна-со.
сеземел, ха-
тыгынн сала
мени изди.

(О р у к д е м д е г л е л и)

— Ам билдиге берди. Кун
уламчыг чүткүр дижир бол
гай, ажилдаан өөрөнгө
черин дедир тырткан
чыдар ышканжыл.

— Харин, мындай дайын,
...Ынчан экинчим чуга
зындаан оог бүгү назымды
колхоз, совхоз удурутуп, амы
дыш чок ажилдаан өөрөнгө
калганын бодал, аиаа чо
гаартанын турган мен.

Сейдинмаа Чыргалзоог О
дарнын аалыгга келдинчи

— Ондар Ондар боорда
балшка, ийн шола ады бээ
бар кижэ боорда ийн бо
ден, Дамдин Сангаачаа ч
гааны хөрөзөлдө берди.

— Ол кандай чоор, кайкым
укталып чыгыглан шолада
боор? — деп сонугуган ай
тырдым.

— Бирозун Селемезе
дээр. Ону ТАР-ийн АРШ-и
турган алган. Аттгыт селем
биле хаак незе шаан турду
тузган турган кижэ-дир. О
редиягга-да үеинде, байыр
наалым-да хүнеринде көр
гүстугер болу бергенде, кы
га-даа аштырбайн ойнап-о
дагыйлай, ийн селемезде, ха
рып-даа азынчын тыгын сал
лааткан. бээ селемези мана

3-кү арын ● 1983 ч. июнь 9

Культура болгаш амыдырал

СЕТКИЛДИҢ НЕГЕЛДЕЗИ

Бо чылын Аксы-Барлык ор-
тумак школаның 26 кижя
доозар. Олар «Кым болур
сен» деп айтырыгга механи-
заторлар, башкылар, эмчилер,
садыкчылар болгаш колд
ажыл-агыйын тускай эртем-
нигерин болур күзелин иле-
рескилер.

Чүгөш школагылар эвес, а
суурнуң уруг кызыгыч тур-
такчылар хостуг үезинде
ном, солун-сеткилди номчуу-
рунга, кино-концерт, телеви-
зор көөртүгө хандыкчылар-
лар.

Суурда библиотека эргелен-
чкан Саяа Соңгукчу. Библио-
текада нияттан-биле 7800 ном
бар. Чыл иштинде алаа ийн
мүң номчуучу көп турар.

— Силерде кандыг-кандыг
профессияны номчуучулар
чүгөш турарыл? — деп, С. Соң-
гукчудан айттырдым.

— Бисте нияттан-биле 420
номчуучу бар — деп, ол ха-
рыклады. — Олардың кой ке-
ли салбырын — амылчыла-
ры, тускай эртемчилер, ал-
бак-хаачтыктар болгаш шко-
лагылар база бар.

— Эмне илдекейлиг ном-
чуучу-ажылчыларның атта-
ры алап көрүрөм.

— Бичик манай каартынар
шине — дээп, картотеканын
ажылды көрө каапкан, ол
уламчылады. — Тудугчу
Монгуш Саяа, механикатор,
Тыва АССР-нин Дзиди Со-
ветиниң депутаты Михаил
Мөөктөр, тракторист Анато-
лий Хомушкун, чылаачы Ан-
дрий Мөөктөр, амылчылар
Светлана Хомушкун, Федор
Саяа, Сергей Саяа дээп өскө-
дөө илдекейлиг номчуучулар
бар ийин.

— Номчуучуларның негел-
делерин долузу-биле ханды-
рып турар силер бе?
— Ол-даа бөрө херек. Чед
мүн амыл номчулгуду библио-
тека бүдүн суурнуң кижя-
ларының номча соңуругалын
качпай хандырып шыдарар.
Кандыг-даа номнар айтырар

кижилер бар боор-дур. Өске
библиотекалардан чагыдар-
даа ужулга таваржыр. Билан-
гы тыва дыл кырында чечен
чогаал номнары, тоолдар че-
дишпес. Бичин уруглар ном-
чуур номнар ховар.

Алдын-Булак суурнуң өг-
биде бүрүз солундарын бол-
гаш журналдарын хөйү-биле
чагыдып турар. Чижээ, бир
мүн чурттагыч чонга хамаа-
рыштыр 1982 чылда 850, 1983
чылда 995 экземпляр солун-
дарын бирөөзү Санчуг Алды-
оолович Күжүгет бо бүтүнчү
дугайын магадан хөөрөзү.

— Шаңгыл тоолдарда чүгө-
ш алааны-биле дөмөй апарган
магадыл шал-дыр бо — дээп,
ол элээн болонгылап олур-
гаш чүгөшкөдү. — Айлык че-
ли хунуң чорур, кайы-бир
оранда чүвени чанынга дег
көрүп оор. Эртем болгаш
техниканы ачында кижиниң
күжү тоолугу маадыр-
лар дег апарган. Турган да-
ны тура теспинтер, шаңкын
хемин бооттар.

— Алдын-Булак болгаш оон
кижилеринин төөгүзүгө ха-
маарыштыр чүгү чүгөшкө
болур силер?

— Алдын-Булактың болгаш
оон чурттагычтарының төгү-
зүзү бүгү Тываның төөгүзү-
нде дөмөй-ле болгаш. Көш-
кун амылчалары, тарамык
чурттан, карамык, бугу-дүк,
бикж-бикж чок чорудуус —
деп, Санчуг ирей сактып
уламчылады. — Барлык хо-
луларынга чаз амылчалар
хөйү революциянынын ачы-
зында Тывага улусчу револю-
ция тинчээс соонда эгелдиги.
Үкүн чылдардан эгелен би-
жик-билгилг болуп, демне-
жип алган, тарза тарып, мал
азырап, чоорту суурнуң амы-
дыралче кирдиңс. Совет

Эвилелинин улустарынын өг-
бүзелинге эки тура-биле кат-
тышканымыс соонда амыл-
чал улам чечектелген.

— Амгы амылчалдың там-
чыктың көрбөс сен бе?
— дээп, ол уламчылады. — Ки-
жилер чырык, чылдыг бажы-
нарда кино-чүрүп көрүп,
газ-биле чөмүн хаймыдырып,
хостуг үезинде номчуттунуп
орар. Кызыл хол-биле кылыр
ажыл энэжип, кызырлып кел-
чымдар. Шак бо магадыл амы-
дырал анаа-ла дээрден дү-
жүп, черден үнүп келбээн,
оно бистер арыг ханымыс,
ажыг деривис төп тура чаа-
лап алган деп чүвени анык
кижи бүрүз медресеп билген
болза дээр-дир мен ийин.

— Чамдык аныктар огулуг
угап билбей турар шыкаш
бе?

— Ылаң-ла мылгы. Оон баш-
ка ала-незиниң чүгөш-сөөнү
херексөөс, улууг-бис кижилер
хундүлөөс, улууг-бис, ажил-
дан оспаксырар, ала-незинге
азырадыр, арагаже сундулаар
ийи-чангыс өөлөжөктөр кайы
тыттып келгенял ынчан?
Олар маанын чороза эки.

— Амгы аныктар дугайы-
нда алыс бодалынар кандыгыл?

— Нияттан-биле амгы аны-
ктарына магадаар, харын-даа
адааргай-даа бээр-дир мен —
деп, партиянын хоочуну С.
Күжүгет харылады. — Олар-
нын эртем-билин шымырак,
мергесин болгаш медресел
белдир. Бисте мал-даа, чөр-даа
ажылдыла, школагылар-даа
колдуулаа аныктар. Олар бүгү
чүвениң салым-хуузуң че-
дишканын шиптирлеп турар.

— Сөөлүгү эве аажы-тан
кижикчилеринин дуга-
йында хөйү чүгөшкөдү турар
апарган. Ол дугайты си-
лерниң бодалыңар билди
алыксыңар.

— Кижя назыдаан тудум
хөйү бодар чүве-дир. Амгы
үдөс кижилер тоду-догаа
чурттап, хөйү билер апарган.

Ол шын. А оларның чамдык-
тары хөйү биле-даа, сетки-
ли ядыч болур. Машиналар
болза-ла өскөниң херээ чүү
боор, ном-дөптер, солун-сет-
күүл болгаш кино-концерт хөй
чүве-дир он динчилээр. Оң
түңгөлдө чүгөш бодуну дү-
жү хандырып, ол-бо кижя-биле
«айыралзжылар» оон
ажыны болзар, бугу-дүк ш-өөр
чок, ходоугур ыяш дег кижя-
лар типтыр. Кижя кижя бо-
лур, бугу тала-биле сайыраң-
гы болур ужурут. Бажын өг-
сөвин, машинаны бодары
ажыч чок. Бо «халдавырлыг
аарыгдан» баш удур өмнөңүр
болза кедилг.

Алдын-Булактың бир хүндү-
лүг дээп ирейлеринин бирөөзү
Күжүгет Санчугтың бодалы-
ры — оон чурттап эртерген
амыдыралынын дуржулгазын
илерээшкени-дир. Амы-
дыралдыг экижээ-биле хол-
баштыр чамдык кижилер
байырлар.

— Бот-болуңа
адааргайың, нияттың херээ-
ңе тоомча чок чоруктар тып-
тып келген. Кысказы-биле
чүгөшкө, чүгү-дүк чүгө
ажыны хараар чамдык кижя-
лар бар апарган. Шак ыдыг
кижилер, амгы болгаш чоок-
ку келер үениң бүдүрүлгөс
кижи бүрүзүндө нияты орту-
мак эртемни негээр дээрин
амыдылаажа ожаавайн турар.

Оон ылай чечен чогаал кижя-
нын сеткал-сактыгын байла-
чылар, а эртем уган-чедер-
леди сайырадыр болгаш.
Алдын-Булактың амыл-чы-
ны кижилери нияттың малың
каларын, таразын тарып, си-
генни кезип, дуудула ажил-
агыйын көжүдүп, хостуг үе-
зин амылгыч эртертип, чө-
ки-сактыгын байдып чо-
руурлар. Оларның уругтары
школага өөренип, эртемни-
ниң үндөзүнүн эрестиги
шингээлди ал, ада-өгбөдери-
ниң херээн төлөтүп уламчы-
лаарында бүдүрүлгөс.

— Кижя назыдаан тудум
хөйү бодар чүве-дир. Амгы
үдөс кижилер тоду-догаа
чурттап, хөйү билер апарган.

Б. МОНГУШ.

Кызылдың № 2 школаның өө-
реникчилери хоочун амылчалык Х. А.
Тока-Анчыма болгаш улуг
көзөр эмчи А. И. Кануников ола-
бизе ужуражышкын үезинде.

ЧУРУКТА: № 2 школаның өө-
реникчилери хоочун амылчалык Х. А.
Тока-Анчыма болгаш улуг
көзөр эмчи А. И. Кануников ола-
бизе ужуражышкын үезинде.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОЗУ.

Улусчу чогаадылга фестивалы

КУЛЬТУРА-МАССАЛЫГ ХЕМЧЕГЛЕР

Тес-Хем районунуң культу-
ра амылчалыгы чер-терлерде
партия, совет, ажил-агый ор-
ганынын уаурутуга, детким-
чезинге даанып алган, культу-
ра амылчы, уран чүдүлү база
чонунуң нияты культуразын бе-
дир дээш чамдык көсүк
ажылдарын чорудуп келген.

Районда 6 культура бажы-
нары, бир клуб, 8 библиоте-
ка, 7 киностановка, малчын
бригада, сүт-бараан ферма-
ларында кызыл-будуңнар ажил-
дап турар.

У. Шынаа салбырында аг-
гыла, бугу чурттагычлар суур-
ларыны тогу телдөөрүнү көрү-
п, делегейе бооп турар бо-
лушкунуңарны долулаан
ол-ла хунуңе дынаан көрүп
турар апарган. Ырак-узак че-
рлерде советтеринин малчына-
ры радиопрограммаларын дин-
чип, чамдык электри шугу-
мун чанында турттап турар
малчылар телдөөрүнү база
көрүп ажилдап турар.

Районда эки амылчалыг куль-
тур коллективтеринге Сама-
галайын музыка школагын
(директору А. Олар) алап
болур. Ук школага 102 уру-
луг хараа турттуган. Музыка
школагынын башкылар кол-
лектив боттарынын билгини
бичип чаштага амылчалыг
дээш багай эвес түңгөлдөргө

ажылдап келген. Хореография
салбырынын өөреникчилери ча-
реш, элдик күсөлдөргө тан-
чыларын концерттерге бараа-
гадып туралар.

Кайла партия, профсоюз,
ажыл-агый органыны социал-
агый айттыры-биле бир дөмөй
көрүп, сагыш салып турар бол-
дур, ылаа ажил-херек эки
дээрин практика багыткаан.

Самгалдайын солхозтех-
ника каттыжышкыны (дирек-
тору М. Оон), партия органи-
зациязы (секретары П. Давая),
профком (директору Ч. Данил)
чижекке кирип, оон арга-дур-
жузунуңа коллектив бүдүрүгө
сүмөлөп турар. Коллективте
культура, амылчалык, куш-
культура болгаш спортту
ажылчыларын амылчалыг
айтырларын бүдүрүлгөс
биле чөргөшүр билик де-
неге тургускан. Коллектив
ай, квартал, чыл планынын
доктаамал амыл чүдүүсүн ту-
рар. Уран чүдүлү шымырак
коллективин тургускан болгаш
район төвүнүң чоңуңа чаныс
эвес улаа солун концерттерин
көргүскөн.

Коллектив бодунуң девискө-
ринде спортчу шөлүк эки де-
рип, спортчу маргылааларга
коллективниң 4 командазы до-

лу составтып кырып турар.
Бо хүнирде эстрада оркест-
рин садып алган, тускай ан-
самблди тургузарын планын
турар. Самагалдай сельхоз-
техниказында амыл, уран
чүлү талазы-биле эки ажил-
дап турар коллективтер база
бар. Оларга эмнеге, райла,
миллиция коллективтери ха-
мааржыр. Ук коллективтерге
культура албан черлери прак-
тиктиг дузаны чедирери чүгү-
ла.

Район төвүнүң микрорай-
он болгаш албан организа-
циялар аразына уран чүлү
көрүлдөс «Чангыс элтиг өг-
бүлө» деп темага эркен.

Школачыларын Совет Ты-
вазын 40 чылдыг тураскал-
кап «Деленин ажил-херезинге
шынык бис» деп кыйгырыгын
ада-биле организаастап эр-
терген уран чүдүлүг көрүсү-
ни эки организаастып эркен.
Ылаңгыл, Кызыл-Чыраа, О.
Шынаа, Самагалдай болгаш
Чыргалында школагыларын
концерттери жюри келжигине-
ри эки деп үнөлдү.

Районунуң Культура бажыны-
нын «Калла-Хамара, «Чогу-
ра» советтин аныктулугу-
галалар доктаамал унгуш-
кунерин кылып турар.

М. ТИРЧИН.

ИЮНЬ 9-ТА
БИГТИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги
гимнастика. 8.55 — Докумен-
тальдыг фильмдер. 9.40 —
Концерт. 10.35 — «Твой сын,
Земля». Телефильмниң 2-ти
сериясы. 11.45 — Телемөдө-
лөр. 11.50 — 14.15 — Часпар.
14.15 — Телемөдөлөр. 14.35 —
Документальдыг фильмдер.
15.30 — «Шыдыраа школа-
зы». 16.00 — «Концерт азын-
да-школачылар». 16.45 —
«Амгылар алыртыны». 17.45 —
Миланович алыртыны
университети. «Күн-ажил —
ниитилел — кижя». Күн-
ажылды организаастарынын
социал айттырлары. 18.15 —
«Хоглуг» нотажыгаштары.
18.30 — 18.45 — Часпар. 18.45 —
Бөгүн делегейде. 19.00 —
«Айтырлар» — диклозшын-
нер — шиптирлер» деп бо-
лук дамыдылганын ула-
чызы. 19.30 — В. Икита.
«Орус миниатюралар». 19.50 —
Хей сериалдыг телефильм:
«Твой сын, Земля». 3-чү се-
рия. 21.00 — «Уе». 21.35 —
РСФСР-нин уауруту артизи
В. Лановой-биле Останкино
концерт залыга ужура-
жышкын. 23.15 — 23.30 —
Бөгүн делегейде.

ИЮНЬ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

12.00 — Испан дыл. 12.30 —
А. Хачатурян. Концерт. 13.10 —
«Бизика биле Мамелзени».
Хей сериалдыг уран-чечен те-
лефильмниң 4-чү сериясы.
14.00 — Эртемчиле дугайында
чүлү билер бис? 14.30 —
«Тайна золотого будды». Ви-
зиттиг уран-чечен фильм.
16.00 — Телемөдөлөр. 16.05 —
18.15 — Часпар. 18.15 —
Телемөдөлөр.

КЫЗЫЛДАН
18.30 — Документальдыг
фильм. 18.50 — Телемөдөлөр.
19.00 — Киножурнал. 19.10 —
Телемөдөлөр. 19.25 — Чар-
лаалар.

МОСКВАДАН
19.30 — «Дем каттиштыр-
газы». Тележурнал. 20.00 —
«Тамчытыр» удулар, чаш-
тар». 20.15 — «Ону силер кы-
лып шыдар силер». 21.00 —
«Уе». 21.35 — 23.00 — «Ду-
дарык». Уран-чечен фильм.

ЧАРЛАА

Кызыл районунуң улус ча-
рдышкын кылдыгыне кол
бухталарын болгаш кол бух-
галтерин ораакчыны амыл-
чалы-биле чалап турар.

АДРЕС: Кызыл район, Каа-
Хем суур, Кызыл кудумчузу,
бажы № 17.

ХУСААЗЫНДА ТӨЛӨӨР

Кызыл хоорайын саң кыл-
дыгыны дин амыл
болза, чурттага бажыларын
ниит болгаш сад азы оорол
ажылдыга туснааган чер
улаачыларында кылдыган
тудугларын, а ол ыккан
хуу тарактарындаа элө-
ри тудуглар болгаш чер
улаачы дээш үндүрүлгөс
июнь 15-ке чедир төлөзү
турар ужурут. Ыкчанган айт-
тыгын хуусаага чедир сая-
жыр ужурут.

Үндүрүг-дамыыр төлөвир-
рин Кызыл хоорайын бүгү
ажаала кассалары хүлөп ап
турар.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

АГААР

Республикага шокар булут-
таар, дүне биче чаштаар. Ба-
рымың чүктен хаттын дүгүн
суккулдаа 9-14 метр. Дүне
агарың температурда 4-9,
хүндүс 23-28 градус чымыр.
Аутоуруктарга көстүр эки.
Кызылга чүгө булуттар,
чабас. Дүне 7-9, хүндүс
26-28 градус чымыр.

КИНО

ИЮНЬ 9-ТА

«НАЙЫРАЛ»: «25-25 не воз-
вращается» 10.00, 20.00, «Крас-
ные козаки» (пять фильм)
11.50, 14.30, 17.10 шактарда.
«ПИОНЕР»: Кинобоник
9.30, «Василий Бусала» 10.50,
15.00, «Давид пожимая»
16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: Кинобоник
10.00, «Амбаль без назва-
ния» 14.00, 15.50, 17.40, 19.30
шактарда.
«ВОСТОК»: «Разбег» 15.00
«Предрешение» 17.00, 20.00
шактарда.
«НИСЕН»: «Черная ма-
гия да убийцы» 17.50, 20.30
шактарда.

«ЧАЙГЫ»: «Голова Терео-
на» 15.00, 17.00, 19.30 шак-
тарда.

Чыгыс № 1042.

Солун неделяда 6 катап
үнер.

УРУГЛАРЫҢ
ХОЛУ-БИЛЕ

Уруглар камгалаанын
делегей хүнү таварыш-
тыр республиканың чу-
руга школагыларын өө-
реникчилерин чүрала,
чаап, чоңуп кылган
ажылдарын делегейде
Алдын-Маадыр аттыг му-
зейге айткан. Мында
кирген амылчаларда уру-
луг амылчаларын лязы-
бүрү талазын боттары-
ның канчаар көрүп, билги
турары-биле көргүскөн.
Чоннар-башта, мыыстап,
чөвүрөөдөн оларын кы-
лап амылчалы солун.
Р. ДОЛЗАТМАА.

ЧӨӨРБИ БЕШ ЧЫЛ
МУРНУНДА

Тээли ортумак школагы
байырлап шипин кире
берген турган. Даштыкы
ууг экиң аксында «Биз,
төзөн школага!» деп би-
жөп чымчак, чылдыг сестер
кайы ырактан тода көстүп
турар. Ол сестер ук шко-
лага чөөрби беш чыл
мурнунда дооскаларын
ужуражышкын кезжө-
дөсө чалап турар, а
доозукчу бүрүз-ле кам
чыл дургузунда ырак-
чоонка чоруп-чоруп, эки
келген, төзөн школагы-
га болгаш башкыларынга
мылгы чылдыг, чымчак сес-
тер-биле ужуражыр. Оон-
а школагы чылдарын
сактышкыны эгелээр.

Тээли ортумак школа-
гыга эркен ужуражыш-
кын кезжээни СӨКП Бай-
Тайга райкомунуң секре-
тары М. Кара-Сал аяк-
тап. Анаа башкылар
болгаш чөөрби беш чыл му-
рунда доозукчулар биле
школагын амгы доозукчу-
лар ужуражып, өскөлдө-
лөдөрүн, төзөн школагы-
нын чаартылгаларын,
школагы чылдарын сак-
тып, амгы школагын бай-
лашып, шалгаа доозукчу-
лар ам кайла чурттап,
кандыг профессия чели
алганын чүгөшкөдү.

Кезжээни төпчүзүндө
ол школагы чөөрби беш
чыл мурунда дооскаларын
ынжы көчөткөн болган.
«Доозукчулук мур», «Шо-
лагың алыс» болгаш «То-
дун чүтү кайы эгелээр»
деп мыларын кезжээ-
нин бүгү кырыкчылары
айнып мылап дооскан.

Б. БАГАА-ООЛ.

Бай-Тайга район.

Азия төвүнүн
шанналы дээш

— «Азия төвүнү» шапна-
лы дээш бо маргылаады ка-
жы эртерип эгелээни.
Алексей Ахмедов?

— Ук маргылаады баштай
1974 чылда республика че-
ргелиг кылдыр организаастап
эртерип турган. Ону «Спар-
так» спорт ниятады 1976
чылда чедир чорудуп келген.
А мичаарга 1977 чылдан эге-
леш уп маргылаады Бүгү-
өзүлдө чөргелиг кылдыр ор-
ганизаастап. Оон түңгөлдө
спорттун ол хөвирни бистин
республикада элээн сайырап,
эвээш эвес спорт мастерлер
бисте демешкен, разрядчи-
ларын саны чыл бүгүдө кө-
үдүп олар.

— Маргылаада бо улаада
кандыг командалар кырып
келгилер?

— Сөөлүгү маргылаада ийн
чыл бурунгаар эртен болгаш.

Анаа шымырак командалар
ээп турганын билдирер. Ам
Кыргыз ССР-ден, Якутиядан,
Амур облазында, Краснояр-
скидан, Читадан, Иркутски-
дан, Хабаровскидан, Кемерово-
дан, Усть-Ордадан болгаш
өскө-даа областтардан, край-
лардан нияттан-биле 18 ко-
мандаларын 200 хире меде-
лөр дөңдө аайы-биле хууша
шапнаалдыг черлер дээш хү-
режирлер.

— Бо маргылаада бистин
республикадаан кымнар
кырып?

— Эртен айда республи-
канын бирги чер дээш хостуг
хүрепке шымылак мар-
гылаада эртен болгаш. Оон
тивлекчилер хостуг хүре-
пке республиканың улауг тре-
нери Б. М. Чокпектин уауру-
тулаа-биле тускай белег-
кеди эртергенер. 48 кило-
грамм чедир дөңдөлүг мо-
делерин аразына А.К.Дову-
рактан Мерген Чыдым, дээш
мергезилдин спорт школагы-
нын мөгези Мерген Куулар,
оон ову дөңдөлөгө Анатолий
Кара-Сал, Кан-Демар Мо-
рест, Виктор Кара-Сал, Ро-
бест Хомушкун, Олар Кызыл-
оол болгаш оон-даа эске 30
кыс амыл мөгөлөр анаа
киржир. Маргылаанын не-
гелдизин бугулар дөңдө аайы-
биле бирги болгаш ийги
черин элээн спортчуларга
ССР-нин спорт мастери деп
атты тышыр.

667000. Кызыл, Шетинкин болгаш
Кравченко кудумчузу бажы № 3
Телефоннары: Редакторунун 2-24-63,
редакторунун 2-23-54, секретарынын
2-23-53, секретарынын 2-23-54,
сүт-бараан кылдыгынын 2-23-54,
культура кылдыгынын 2-23-54,
көзөр эмчи А. И. Кануников кылдыгы-
нын 2-23-54, корректорларын 2-27-41,
бухгалтериянын 2-12-45, солун келбик
барганда 2-32-75 телефонче доглар.

Тыва АССР-нин Ном үндүрер чер,
полиграфия болгаш ном садымын
херек териниң талазы-биле күрүнө
коматедиянын типографиязы. (Кызыл,
Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу,
бажы № 1).

ТС-01454